

Natuur in
Hengelo

Bomen in Hengelo

Bomen en het groen
van Klein Driene

Juni 2023

Gemeente
Hengelo

Inhoud

Inleiding en leeswijzer	pag. 3
1. Het groen van Klein Driene in historisch perspectief	pag. 4
2. Wandeling 1: rondje Dekkersveld	pag. 9
3. Boerderij 'n Dekker en Boomgaard	pag. 16
4. Wandeling 2: Bloei, herfstkleuren en vruchten	pag. 19
5. Wandeling 3: De bijzondere en oude bomen	pag. 26
6. De gespaarde bomen van Klein Driene	pag. 37
7. Samenwerking en draagvlak	pag. 40
Bijlage 1: Het belang van bomen in de stedelijke omgeving	pag. 41
Bijlage 2: Naamgeving bomen	pag. 42
Bijlage 3: Stadsarboretum Klein Driene	pag. 42

Foto voorkant: Yoshino kers Adantehof

Inleiding en leeswijzer

In 2015 zijn er twee wandelboekjes over de bomen in Klein Driene verschenen. De eerste ging over de bloeiende bomen en de tweede over de (oude) bomen. De gebruikers waardeerden deze boekjes maar gaven ook aan dat zij de achtergrondinformatie over de Wederopbouw en de functie van het groen daarin misten.

Dit jaar bestaat het Stadsarboretum 10 jaar en is het tijd voor een nieuw wandelboekje waarin ook uitgebreid ingegaan wordt op achtergrond en inhoud van de Wederopbouw.

In deze nieuwe uitgave staan 3 wandelingen, die verschillen in lengte en onderwerp. De wandelingen gaan door verschillende delen van Klein Driene, zodat men ook een goed beeld krijgt van het specifieke karakter van dit deel van Klein Driene met de stempelstructuur. Deze stempelstructuur is goed te zien op de plattegronden bij de wandelingen.

In het Stadsarboretum Klein Driene staan ongeveer 430 bomen (gemeente 310 en Welbions 120). Er zijn maar liefst 120 verschillende soorten in het arboretum waarvan er in de wandelingen bijna 75 expliciet genoemd worden. Bij de informatie over de bomen wordt ook gebruik gemaakt van de 40 informatieborden die verspreid over de wijk bij de bomen staan.

In de bijlagen wordt nader ingegaan op het belang van bomen in het openbaar groen, de naamgeving van de bomen en de functie van het arboretum.

De titels van de drie wandelingen zijn:

1. Wandeling rondje Dekkersveld.
2. Wandeling langs bloeiende bomen en bomen met herfstkleuren.
3. Wandeling langs bijzondere en oude bomen.

In de inleidingen wordt informatie gegeven over het onderwerp, de lengte van de wandeling en bijzonderheden van de wijk.

De totstandkoming van deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door medewerking van verschillende organisaties en personen. Zij worden genoemd in hoofdstuk 4. Wij zijn hen veel dank verschuldigd.

Wij wensen u plezierige wandelingen toe.

Gerrit Haverkamp & Jan Zwieneberg

Juni 2023

1. Het groen van Klein Driene

in historisch perspectief

De wijk Klein Driene heeft nog steeds een bijzondere groenstructuur. De structuur is nauw verbonden met het ontstaan van deze wijk. Klein Driene is namelijk een zogenaamde wederopbouwwijk. Over Klein Driene en de wederopbouwperiode zijn twee lezenswaardige rapporten verschenen.

1. Het Oversticht i.o.v. gemeente Hengelo [2015]: Het groen van Klein Driene - Onderzoek naar de inrichting en gebruik van de openbare ruimte
2. Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed [2016]: Klein Driene I & II - Toonbeeld van de Wederopbouw (gebiedsdocument)

Van de inhoud van deze rapporten wordt in dit hoofdstuk gebruik gemaakt.

De Wederopbouwperiode

“De bouwperiode na de Tweede Wereldoorlog wordt ook wel de Wederopbouw genoemd. Na de oorlog was er een grote woningnood. Veel woningen waren verwoest of zwaar beschadigd. Daarnaast zorgde een nieuwe geboortegolf voor een nog grotere woningbehoefte. Tussen 1945 en 1965 werden maar liefst twee miljoen woningen gebouwd.

De uitgangspunten bij de naoorlogse stedenbouw waren anders dan voorheen. Functies als wonen, werken, verplaatsen en recreëren werden van elkaar gescheiden, in een open, ruimtelijke opzet. De wijk werd beschouwd als een omgeving waarin voor alle bevolkingsgroepen lichte, ruime en betaalbare woningen beschikbaar moesten zijn, in een ruimtelijke context die volop mogelijkheden geeft voor spel en ontspanning en voor ontmoeting tussen de verschillende generaties. Centraal in het ontwerp van de wederopbouwwijk stond de ‘wijkgedachte’. De wijken werden ieder voorzien van eigen voorzieningen zoals een winkelcentrum, park, bibliotheek, kerk, scholen en sportvelden. Hiermee was de woonwijk bijna een zelfstandige eenheid.

Kenmerkend aan de wederopbouw wijken was en is het groene karakter: licht, lucht en (groene) ruimte waren belangrijk in de naoorlogse wijken. De openbare ruimte was belangrijker dan de privétuin en was bedoeld als ontmoetingsplek.

Een tweede kenmerk is dat het ontwerp is opgebouwd uit ‘stempels’, repeterende stedenbouwkundige eenheden van verschillende bouwvolumes en woningtypen die om of in een groene ruimte zijn gebouwd. Door de herhaling van de bouwblokken werden buurten en wijken gevormd.” *(tekst uit rapport 1.)*

Wederopbouw in Hengelo

In Hengelo werden er na de Tweede Wereldoorlog plannen gemaakt voor acht nieuwe wijken, waarvan Klein Driene de eerste was. Klein Driene is in twee fases ontworpen en gebouwd. Klein Driene I is het deel dat omsloten wordt door Jozef Haydnlaan en Händelstraat. Het deel tussen de Jozef Haydnlaan en Beethovenlaan is Klein Driene. Dit boekje gaat vooral over Klein Driene I, dat gebouwd werd in de periode 1951-1956.

Landelijk belang Klein Driene

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft in 2011 dertig wederopbouwgebieden geselecteerd uit de periode 1945 - 1965, die van Nationaal Belang zijn. Hiertoe behoort naast de Binnenstad van Hengelo ook Klein Driene. De wijk heeft namelijk nog steeds de oorspronkelijke structuur met als kernkwaliteiten:

- a. Stempelverkaveling in groene setting;
- b. Combinatie modernistische en traditionele architectuur en stedenbouw.

(Voor uitgebreide informatie zie bovengenoemd gebiedsdocument van de Rijksdienst.)
In dit boekje kijken we vooral naar de groenstructuur.

Groenstructuur Klein Driene

De stedenbouwkundigen C. Pouderoyen, Van den Broek en Bakema en de Dienst Gemeentewerken werkten samen aan het plan, waarna de architecten de architectonische uitwerking voor hun rekening namen. De openbare ruimte met de groenvoorziening was al voor de oorlog door Bureau van Pouderoyen gemaakt en was de basis voor het definitieve plan van Van den Broek en Bakema en Pouderoyen.

In dit definitieve ontwerp is gekozen voor een evenwicht tussen het oppervlak voor bebouwing, wegen en openbaar groen en er zijn duidelijke keuzes gemaakt over de situering van het groen ten opzichte van de woningen (zie paragraaf ontwerp).

De concrete invulling van de groenstructuur is gemaakt door de Dienst Gemeentewerken onder leiding van C. Geerhof. Mede door zijn kennis en visie hebben we nu een bijzonder gevarieerd bomenbestand in deze wijk.

De lijnen en vormen van het bestaande agrarisch landschap werden bij het ontwerp genegeerd, wel zijn een aantal oude eiken en wilgen gespaard.

Ontwerp

Door veel mensen zijn pogingen ondernomen om tekeningen en gegevens van het oorspronkelijke groenplan boven tafel te krijgen. Dit is jammer genoeg niet gelukt. De openbare ruimte wordt bepaald door wegen, de voet- en woonpaden, parkeervakken en speelplekken. De structuur wordt vooral bepaald door de groenstructuur, die nog steeds aanwezig is.

Bij het ontwerp was de Mozartlaan de groene as, die ongeveer in het midden van de wijk lag. Deze straat en de andere belangrijke verbindingswegen zoals de Schubertstraat, Schumannstraat en Händelstraat hebben ruime groenstroken met plek voor bomen die mogen uitgroeien tot volwassen exemplaren.

De Mozartlaan vormt samen met het Dekkersveld (voorheen Hazenveld) de hoofdstructuur van het groen. De waarde van het Dekkersveld komt aan de orde bij de wandeling rond dit veld.

Naast dit *Groen op wijkniveau* worden er nog twee niveaus binnen het groen onderscheiden namelijk het buurtniveau en stempelniveau.

Groen op buurtniveau.

Dat is groen langs de verschillende straten, voor de wooneenheden (inclusief kopgevels) en de strook evenwijdig aan de spoorlijn. Deze strook is ecologisch van grote waarde omdat het een verbinding wordt met het groene buitengebied.

Voor de woningen stond een grote variatie aan struiken en (kleine) bomen. Bomen stonden voor de kopgevels en bij flats bijvoorbeeld op de scheidinglijn tussen twee woningen.

Groen op stempelniveau.

In de vernieuwende wijkgedachte van de wederopbouw waren de stempels de kleinste eenheden waar bewoners in groene, half-besloten ruimtes elkaar konden ontmoeten. Er was een speelplek voor de kinderen en een bank. De groene aankleding bestond uit gras, perken en beeldbepalende bloeiende bomen.

Uit de beschrijvingen van het ontwerp blijkt dat de bomen belangrijk waren in het groenontwerp. In de drie wandelingen komen de verschillende aspecten van het groenontwerp ook aan de orde.

Huidige situatie

Zoals in de verschillende rapporten wordt opgemerkt is de groenstructuur nog steeds aanwezig en op hoofdlijnen ook intact door de inspanning van de gemeente, Welbions en de bewoners en hun vertegenwoordigers.

Hieronder enkele veranderingen/aanpassingen ten opzichte van de start:

- De Jozef Haydnlaan is door de bouw van Groot Driene een belangrijke ontsluitingsweg geworden.
- Aanbevelingen uit het rapport van het Oversticht betreffende het Dekkersveld en de Andantehof zijn gerealiseerd.
- Uit een aantal straten zijn bomen (gedeeltelijk) verdwenen.
- Tijdens de laatste renovatie moesten de meeste bomen en struiken voor woningen en flats verdwijnen vanwege de bouw van steigers. De struiken zijn vervangen door vaste planten. De veelal kleine bomen en solitaire struiken moeten nog terugkomen.
- Er zijn nu meer soorten bomen en de inmiddels volgroeide bomen geven meer tegenwicht aan de gebouwmassa's. Naar de waarde van bomen wordt nu anders gekeken dan in 1955 (zie bijlage 1).
- Het groen voor de zogenaamde 'bejaardenwoningen' in de Bachstraat is opnieuw ingericht met vaste planten en bomen.
- Er zijn wadi's gekomen waarvan de groenvulling aandacht vraagt.

Toekomstvisie

Het rapport van Het Oversticht is gemaakt in opdracht van de gemeente en geeft een beeld van het groen in 2015. Het Oversticht geeft als hoofdaanbeveling het opstellen van een **ontwikkelingsplan voor het groen** van Klein Driene. Aandachtspunten hierbij zijn participatie van alle betrokkenen inclusief bewoners en deskundige vrijwilligers. Ook worden aspecten betreffende het groen genoemd zoals klimaatontwikkeling en duurzaamheid.

Voorafgaand aan dit ontwikkelingsplan kan er al veel bereikt worden als gemeente en Welbions de nieuwe aanplant op elkaar afstemmen. De groenstructuur is namelijk zo aangelegd dat ze in wezen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor dit historisch erfgoed.

2. Wandeling 1

Rondje Dekkersveld

Thema:	Kennis maken met alle aspecten van deze grote groene plek midden in Klein Driene.
Tijdsduur:	45 minuten
Tijdvak:	De wandeling is vooral geschikt in de periode van eind maart tot in oktober.
Aantal soorten bomen:	23 soorten en 9 soorten eetappel
Startpunt:	Zie plattegrond

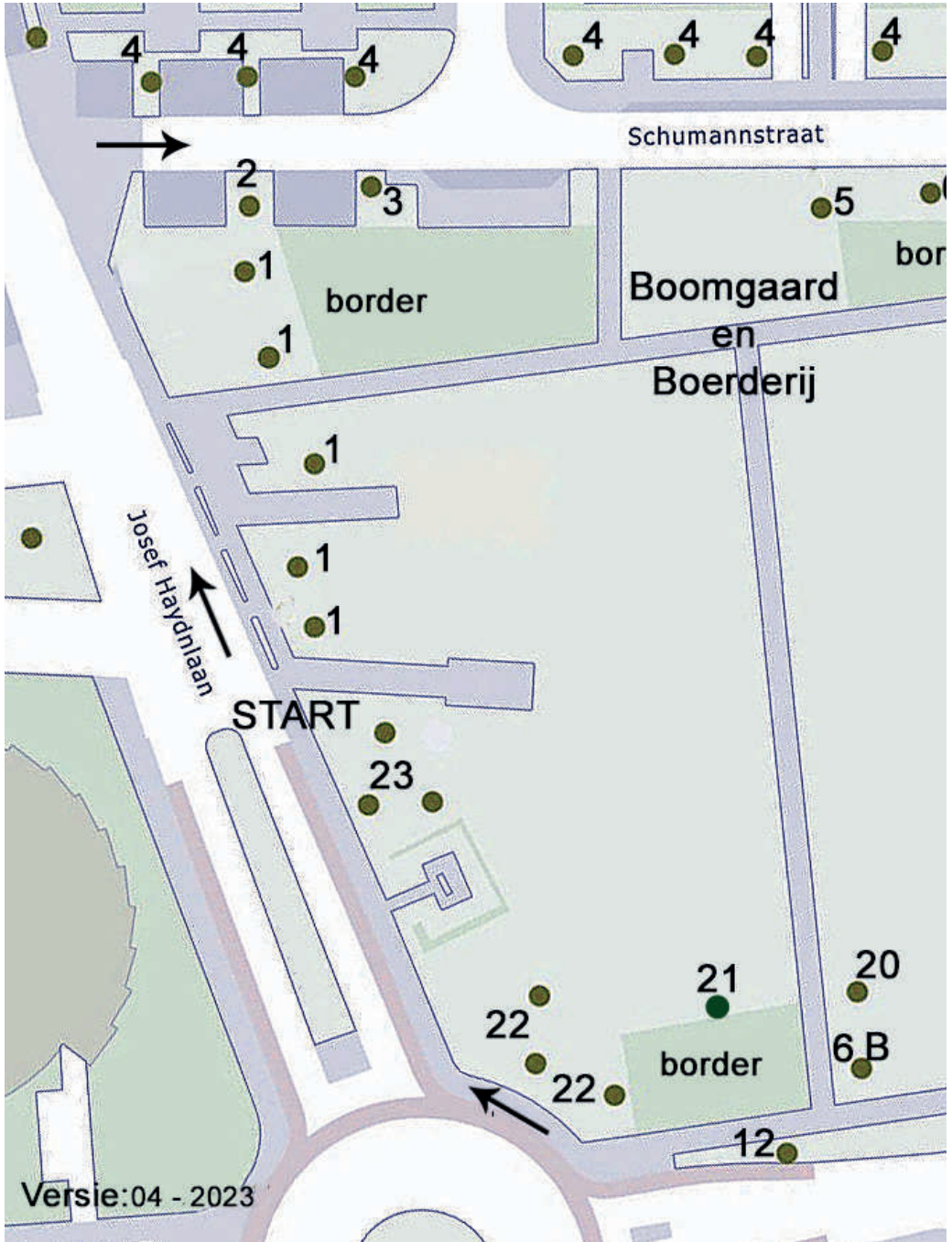
Dekkersveld; een korte geschiedenis

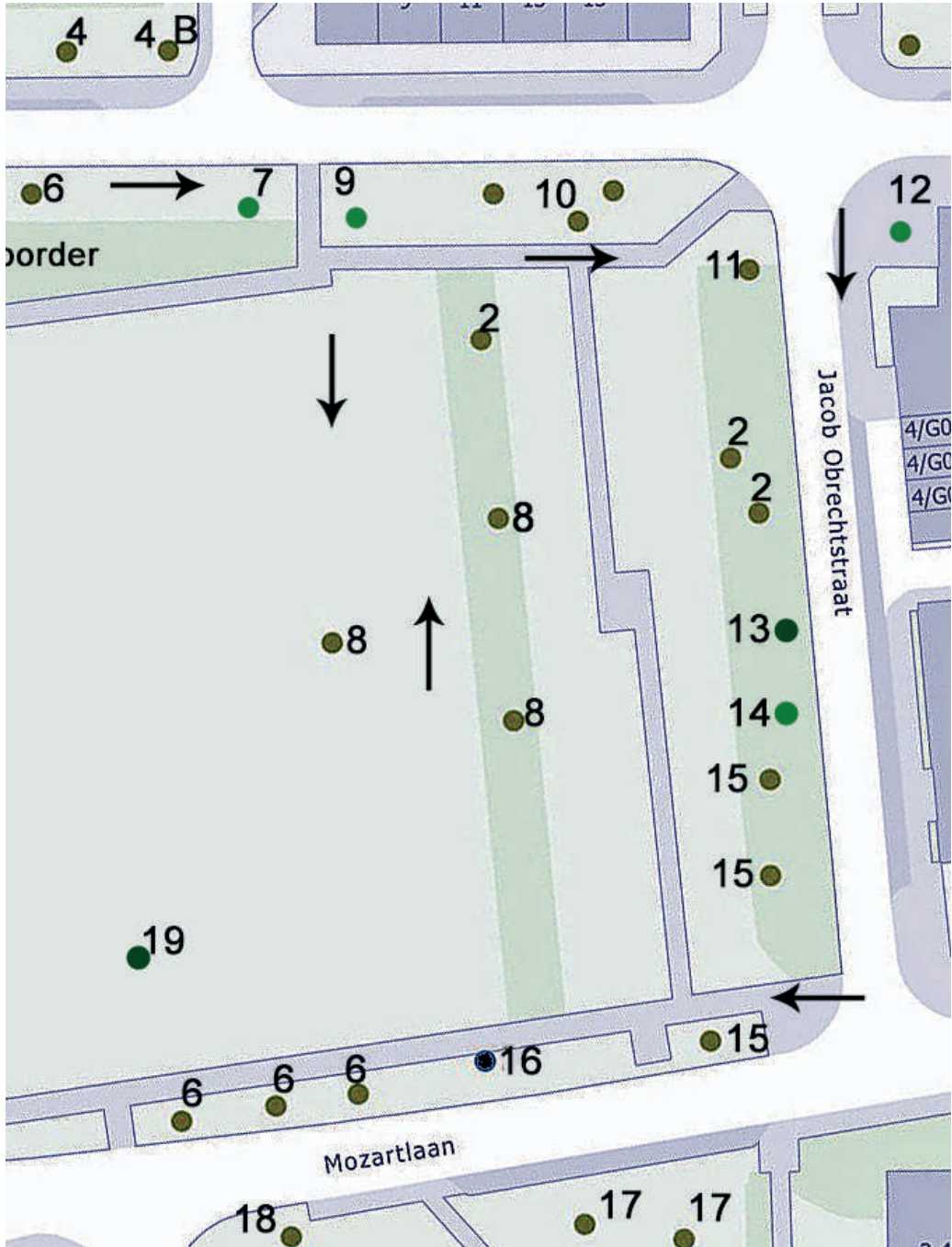
Dit grote groene veld heeft verschillende namen gehad. In het begin was het voor de direct aanwonenden gewoon het Veld. Daarna werd de naam het Hazenveld en sinds een paar jaar het Dekkersveld, genoemd naar de boerderij 'n Dekker of Dekkersjaan, die er tot 1955 heeft gestaan.

Bij de boomgaard op het veld zitten cortenstalen tekststroken in de grond. Deze tekststroken liggen op de restanten van de fundering van de boerderij (zie plattegrond Boomgaard).

De boomgaard wordt in een apart hoofdstuk van deze wandeling beschreven. Ondanks bouwplannen is het veld altijd groen gebleven. Wel is de inrichting in de loop der jaren veranderd. Er kwam een afgesloten terrein voor de honden en er werden meer bomen geplaatst. Ook kwam er een heuvel met informatie over de wijk.

In het kader van een recent Euregioproject zijn de wijkbewoners geraadpleegd over de inrichting van het Dekkersveld. Dit heeft geresulteerd in meer speeltoestellen, drie kleurige borders met vaste planten, een boomgaard met 9 appelbomen en een pad dat het Dekkersveld beter ontsluit.

Bomen Rondje Dekkersveld

**1. Roze robinia - *Robinia x ambigua*
'Decaisneana'**
(zie naambord)

2. Boomhazelaar - *Corylus colurna*
De boom komt van oorsprong uit de Balkan. Het is een klimaatbestendige boom die bestand is tegen zowel hoge temperaturen als ook strenge nachtvorst. De ruwe schors (kurk) zorgt daarbij voor bescherming. Ook voor dieren is de boom belangrijk. Bijna elk jaar zijn er hazelnoten, die in grillig vergroeide omhulsels zitten en verzameld worden door verschillende dieren en mensen. Kraaien eten de kapot gereden noten die op de straat liggen. De lange gele stuifmeelkatjes gaan tegenwoordig al in februari open. Rond het veld staan drie exemplaren.

**3. Zwarte els (geel blad) - *Alnus glutinosa*
'Aurea'**

Het jonge blad is geel en blijft ook nog lang geelkleurig. Op een afstandje is de kleur goed te zien. Een oude cultivar waarvan alleen deze in Hengelo nog over is.

**4. Zoete kers (gevulde bloem) - *Prunus avium*
'Plena'**

Naambord staat iets verderop in de Schumannstraat.

5. Europese hopbeuk - *Ostrya carpinifolia*
(zie naambord)

**6. Himalayaberk - *Betula utilis*
'Doorenbos'**
Naambord staat aan overzijde veld.

**7. Amerikaanse gleditsia - *Gleditsia triacanthos*
'Sunburst'**

Een nieuwe boom die in de plaats is gekomen van de omgewaaide treurberk. Het jonge blad van deze nieuwe boom (2023) is felgeel en verkleurt naar groengeel. De herfstkleur is egaal geel. De bloemen worden bezocht door bijen.

Als voorbeeld een foto van eenzelfde boom in Hengelo.

8. Watercipres - *Metasequoia glyptostroboides*
(zie naambord)

9. Westerse netelboom - *Celtis occidentalis*

Ook dit is een nieuwe boom. Het is een klimaatbestendige boom die bestand is tegen hoge temperaturen en stevige nachtvorst.

10. Basterd-hanenspoordoorn - *Crataegus x lavalleyi 'Carrierei'*
Zie naambord. Een oudere boom is omgewaaid. Er staan nog drie jonge bomen.

11. Berk - *Betula costata*
Een berk met stevige takken.

12. Papieresdoorn - *Acer griseum*
Een attractieve boom vanwege de bijzonder kaneelkleurige stam die sterk gaat afschilferen, de bladvorm en de herfstkleur van oranje tot karmijnrood.

13. Perzische slaapboom - *Albizia julibrissin 'Boubri'*

Naambord staat in het hondenveld. De boom heeft afgelopen jaren fraai gebloeid en heeft ook vruchten gekregen.

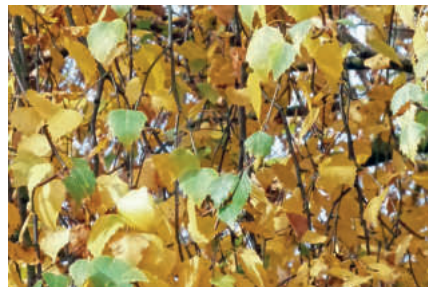

14. Hulst - *Ilex aquifolium*

Hier zijn kleine hulststruiken fors uitgegroeid. Hulst heeft of vrouwelijke bloemen of mannelijke bloemen. Bij deze nog vaststellen. De bloemen worden goed bezocht door bijen.

15. Ruwe berk - *Betula pendula*

Deze inheemse boom wordt niet heel oud (\pm 80 jaar). De boom loopt al vroeg in het voorjaar uit en blijft tot de herfst doorgroeien. Als het te droog wordt, stoot de boom twijgen af. De herfstkleur is fraai geel. De kleine zaadjes worden gegeten door vogels. In en rond de boom leven 200 soorten verschillende insecten.

De witte schors van de berk bestaat uit dunne laagjes waar lucht tussen zit (isolatie). De witte kleur reflecteert in de winter tijdens vorst de felle zon. Dit geldt ook voor heel felle zon in de zomer. Zo wordt voorkomen dat één zijde warm wordt en de andere koud blijft. Dit voorkomt scheuren in de schors. Boomverzorgers hebben dit principe overgenomen en schilderen jonge bomen, met speciale verf, wit.

16. Dakspaaneik - *Quercus imbricaria*

(zie naambord)

Deze eik is een zeldzame soort waarvan er vier in Hengelo staan. De oudste staat op de begraafplaats aan de Oldenzaalsestraat. De bomen zijn in 2021 opgemeten. De boom op de Begraafplaats is de grootste van Nederland en deze is een trotse tweede (www.monumentaltrees.com). Stamomtrek (hoogte 140 cm): 324 cm
Hoogte: 23,5 m en kroon diameter: 24 m

17. Japanse sierkers (roodbladig) - *Prunus serrulata* 'Royal Burgundy'

(zie naambord)

De enige roodbladige Japanse sierkers met in de herfst indrukwekkend vlammend roodoranje verkleurend blad.

18. Robinia - *Robinia pseudoacacia*

De bloemen worden goed bezocht door bijen. Robinia is een snelgroeiende Europese hardhoutsoort.

19. Gewone walnoot - *Juglans regia*

Op meerdere plaatsen in Klein Driene staan nu walnoten. Het zijn snel groeiende bomen, die van oorsprong uit Azië komen en via Romeinse legers naar Midden-Europa zijn gekomen. Kwekers hebben variëteiten geselecteerd die goed bestand zijn tegen een late nachtvorst. De bomen krijgen een dichte kroon die veel schaduw geeft. Na een paar jaar

komen al de eerste noten, die ook door de eekhoorn worden verzameld. Ze verstoppert die als wintervoorraad maar vinden deze niet allemaal terug. Mede door de klimaatverandering kiemen deze noten nu makkelijk en zo zie je overal in Hengelo jonge notenboompjes.

20. Varenbeuk - *Fagus sylvatica* 'Aspleniifolia'

Het relatief smalle blad lijkt op een blad van een varen. Op deze plek kan de boom goed uitgroeien tot een flinke boom.

21. Kers - *Prunus*

Naar de juiste naam wordt nog gezocht.

22. Hartbladige els - *Alnus cordata*

(zie naambord)

23. Es - *Fraxinus excelsior* 'Altena'

Door de essentaksterfte, een schimmelinfectie, zijn de afgelopen jaren veel essen gestorven. De drie essen op het Dekkersveld (1970) hebben geen last gehad van deze ziekte. Ook op andere plekken in Nederland blijkt de selectie 'Altena' het

goed te doen. De es is goed te herkennen aan de zwarte knoppen en het blad met een lange bladspil. Aan deze bladspil zit een eindblad en aan beide kanten 4 tot 6 deelblaadjes. De bladspil is groen en helpt ook bij de fotosynthese en is eigenlijk een soort twijg, die elk jaar afgeworpen wordt.

3. Boerderij 'n Dekker en Boomgaard

Uit overlevering en oude foto's blijkt dat er bij de vroegere boerderijen in Klein Driene een boomgaard aanwezig was. Hierin stonden perenbomen, kersbomen en natuurlijk appelbomen. Op de plek bij de boerderij 'n Dekker staat een hoogstam boomgaard met 9 verschillende soorten eetappel (*Malus domestica*). De namen van de 9 soorten staan op de plattegrond.

Uit genetisch onderzoek is naar voren gekomen dat de basis van onze eetappel in Azië ligt. Zo'n 600 jaar geleden was er in Kazachstan al handel in appels. Als eerste werd hiervoor *Malus sieversii* gebruikt. De appeltelers zijn altijd soorten blijven kruisen waardoor er een enorme soortenrijkdom ontstond.

Via de handelswegen is de eetappel in Europa gekomen. Ook hier zijn weer nieuwe soorten ontwikkeld. Op dit moment dreigt een aantal van deze oude soorten verloren te gaan.

De appelboom bloeit na de peren en kersen. De bloem is in de knop roodachtig en wordt daarna met 5 kroonbladen wit. De meeste soorten zijn afhankelijk van bijen voor kruisbestuiving. De bijen worden beloond met stuifmeel en nectar. De selectie van soorten die geschikt zijn voor kruisbestuiving vraagt de nodige deskundigheid!

Ongeveer 5% van de bloemen wordt uiteindelijk een appel. Een veel groter gewicht aan appels kan een boom ook niet aan. Als er teveel appels aan de boom dreigen te komen, stoot de boom een deel van de kleine appels af. De heet vruchtrui.

Een appel bestaat voor 85% uit vocht.

4. Wandeling 2

Bloei, herfstkleuren en vruchten

Thema: Deze wandeling gaat door een aantal stempels. Hierin zijn kleinere bomen aangeplant, die door hun bloei of herfstkleuren belangrijk zijn voor de seizoensbeleving. Ook gaat de wandeling over de Adantehof waar vroeger een school heeft gestaan (zie foto verderop). Daar stonden destijds grote populieren. Deze zijn op verzoek van de bewoners vervangen door kleinere bomen. Ook het groen in de Bachstraat voor de zogenaamde "bejaardenwoningen" is vernieuwd. Er zijn perken met vaste planten gekomen en ook meer bomen. Tijdens de wandeling wordt tweemaal de Schubertstraat gepasseerd. Let op het groene karakter van deze ontsluitingsweg. De bomen en de perken met vaste planten zijn belangrijk voor vogels en insecten.

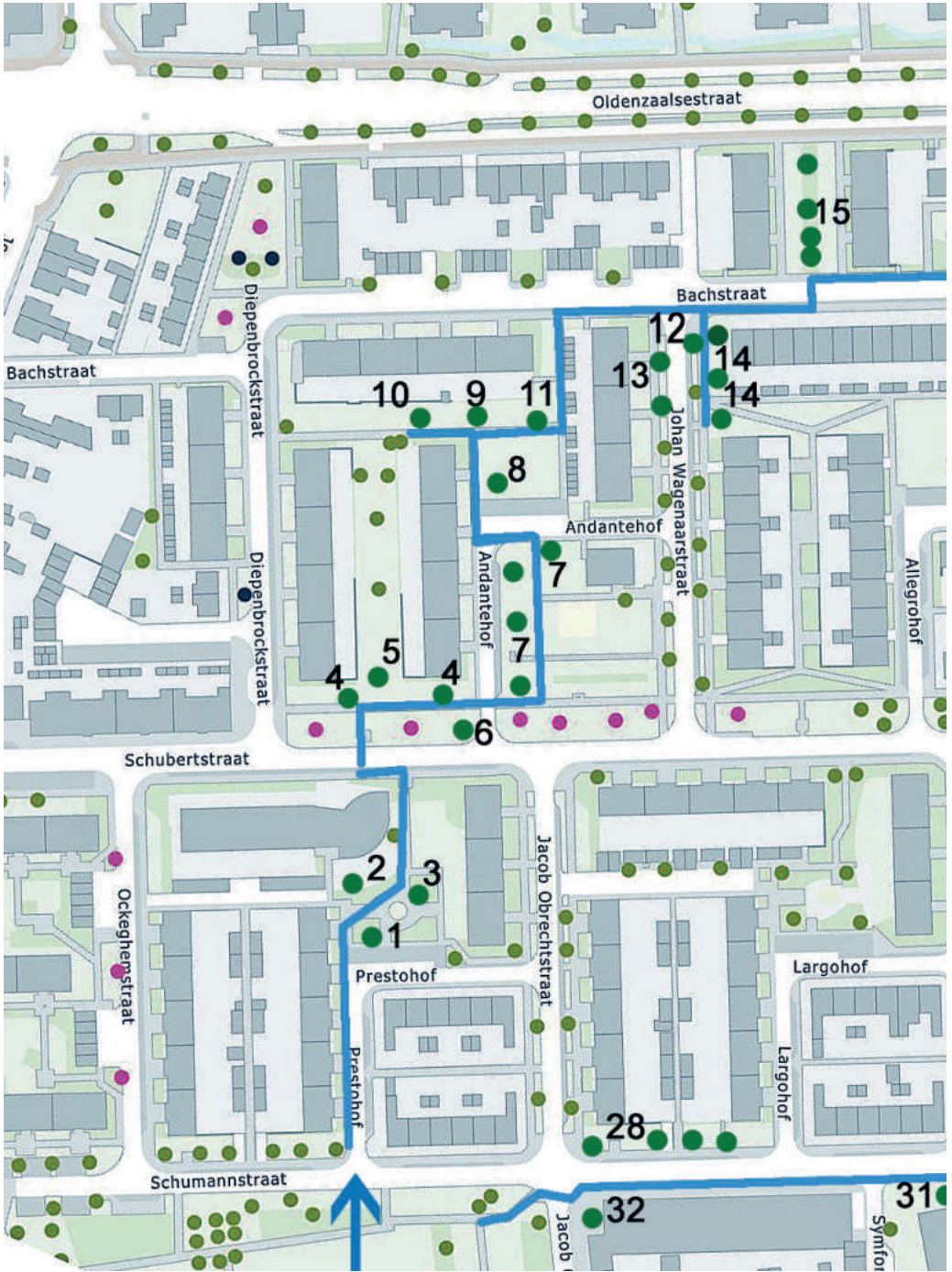
Tijdsduur: Ongeveer 90 minuten

Tijdvak: In de maanden april en mei zijn veel bloeiende bomen te zien. Eerst bloeien de kersen en peren en daarna de appels. Vanaf begin oktober beginnen de herfstkleuren te komen. De vruchten (kleine kersen, appeltjes, eikels en tamme kastanjes) zijn dan bijna rijp.

Inleiding

De wandeling vanaf het Dekkersveld gaat de Prestohof in. In deze route staan op de plattegrond 32 verschillende bomen genummerd. De namen van deze bomen staan op de bomenlijst.

Bij 11 bomen staat een sokkel met naambord waarop informatie met foto's over deze boom staat. In de tekst wordt bij de bomen zonder naambord wel bijzonderheden over deze boom vermeld. Ook wordt de straat vermeld waar de boom staat. De route is ingetekend op de bomenkaart van Hengelo. De 32 bomen uit deze route hebben een grotere groene stip. De namen van de andere bomen van de gemeente en Welbions zijn te zien in de website: <http://bit.ly/allehglbomen>.

Bloei, herfstkleuren en vruchten

1. Sierpeer - *Pyrus calleryana* 'Autumn Blaze'

- Prestohof

Zie ook tekst bij nummer 29 (*Pyrus calleryana* 'Chanticleer'). 'Autumn Blaze' heeft een mooie herfstkleur.

2. Japanse sierkers Kanzan - *Prunus serrulata* 'Kanzan'

- Prestohof

(zie naambord)

3. *Prunus serrulata* 'Shirotae' - Japanse sierkers

- Prestohof

De boom heeft een brede afgeplatte kroon waardoor de boom in bloei op de besneeuwde top van de 'Mount Fuji' lijkt, de beroemde Japanse berg. De huidige geldige cultivarnaam is Shirotae = sneeuwwit. De bloemen geuren lekker.

4. Noordelijke Japanse magnolia - *Magnolia kobus*

Schubertstraat (2 bomen). Aan de Bachstraat staat een naambord.

5. Zwarte berk - *Betula nigra* 'Cully'

Schubertstraat in groenstrook tussen twee rijen woningen.
(zie naambord)

6. Robinia - *Robinia pseudoacacia* Schubertstraat.

Langs deze straat staan 16 exemplaren. Verderop staat een naambord, dat ook in deze wandeling gepasseerd wordt. Robinia is een snelgroeïende Europese hardhoutsoort.

7. Yoshino kers - *Prunus x yedoensis*

Andantehof (zie naambord)..

Er staan 4 bomen.

8. Gele trompetboom - *Catalpa bignonioides* 'Aurea'

Andantehof (zie naambord).

9. Pennsylvanese es - *Fraxinus pennsylvanica* 'Zundert'

Groenstrook links aan eind Andantehof
De boom krijgt een gele herfstkleur.

10. Tamme kastanje - *Castanea sativa*

Groenstrook links aan eind Andantehof
(zie naambord).

In 2022 zaten er tamme kastanjes aan de boom.

11. Meelbes - *Sorbus aria* 'Gigantea'

Andantehof (zie naambord).

12. Meelbes - *Sorbus aria* 'Magnifica'

Johan Wagenaarstraat, gezien vanaf de Bachstraat de eerste boom aan de linker zijde in het trottoir. In deze straat staan aan beide kanten Zweedse lijsterbessen. Waarschijnlijk door een misverstand is hier een meelbes gepoot, die sterk lijkt op de vorige meelbes.

13. Zweedse lijsterbes - *Sorbus intermedia*

Johan Wagenaarstraat. Verderop in de straat staat een naambord. Deze lijsterbes met mooie bloemen en bessen is een goede boom voor bijen en vogels en kan makkelijk meer dan 100 jaar oud worden. De bladrand is gelobd.

14. Pluim-es - *Fraxinus ornus* 'Arie Peters'
Johan Wagenaarstraat (zie naambord)

15. Sierappel - *Malus toringo* 'Brouwers Beauty' - Bachstraat

De boom krijgt in de herfst zeer kleine oranjegele appeltjes, tot 1 cm doorsnede.

16. Zilverboom - *Maackia amurensis*
Bachstraat

Deze soort behoort tot de familie van de vlinderbloemigen en staat maar op een paar plekken in Hengelo. De boom komt van oorsprong uit Azië en kan zowel tegen nachtvorst als droogte (klimaatbestendig). De bloemen worden goed bezocht door onder andere bijen. Bij het uitlopen is de boom prachtig zilverkleurig!

17. Gele zeepboom - *Koelreuteria paniculata*

Bachstraat
Deze boom komt van oorsprong uit Centraal-Azië en is goed bestand tegen hoge temperaturen. De bloei is in juli/augustus. Dat is interessant voor bloembezoekers want in die maanden bloeit er minder. Bijzonder zijn de vruchten, die vaak de hele winter aan de boom blijven. Ze lijken op kleine lampions.

18. Grootbloemige trompetboom - *Catalpa speciosa*

Willem Pijperstraat
Deze boom is familie van de gele trompetboom, die we eerder gezien hebben. De bloemen zijn groter dan die van de gele trompetboom.

19. Sierappel - *Malus*
Bachstraat

In deze groenstrook staan drie verschillende bomen. Deze sierappel staat er al vanaf de aanleg van de wijk. Het is een cultivar waarvan we de naam nog niet weten.

20. Boswilg - *Salix caprea*
Bachstraat

Wilgen hebben of mannelijke bloemen of vrouwelijke bloemen (tweehuizig). Deze boswilg is vrouwelijk. De bijen bezoeken de boom om nectar uit de zogenaamde katjes te halen.

21. Kroosjespruim - *Prunus domestica* subsp. *insititia*

Bachstraat

Er staan twee meerstammige bomen. De kroosjespruim heeft hier oorspronkelijk gediend als onderstam voor een sierkers. De sierkers is afgestorven waarna de onderstam is doorgegroeid tot deze prachtige boom, die eind maart wit bloeit en bezocht wordt door bijen en hommels. Er komen geelkleurige ronde pruimpjes aan.

22. Amerikaanse amberboom - *Liquidamber styraciflua* 'Worplesdon'

Bachstraat

Deze boom is vooral bekend om zijn prachtige herfstkleur.

23. Kerspruim (donker blad) - *Prunus cerasifera* 'Nigra'

Bachstraat

De boom bloeit in de tweede helft van maart en staat op meerde plekken in Klein Driene.

24. Sierkers - *Prunus sargentii* 'Charles Sargent'

Bachstraat

De aanplant van deze twee bomen is een initiatief van de Natuur- en Milieuraad Hengelo. Het is een goede boom voor bloembezoekers en heeft een prachtige herfstkleur.

25. Perzisch ijzerhout - *Parrotia persica* 'Vanessa'

Lentohof.

Deze boom is familie van de bekende toverhazelaar en bloeit al vroeg in het jaar (februari en soms al eerder). De boom heeft een mooie herfstkleur. De cultivarnaam komt van de dagvlinder *Atalanta* (*Vanessa atalanta*), die aan de onderzijde van de vleugel een oranjerode rand heeft.

26. Zwarte tupeloboom - *Nyssa sylvatica* 'Wisley Bonfire'

Lentohof

De boom wordt vooral aangeplant om zijn scharlakenrode herfstkleur.

27. Sierappel - *Malus 'Rudolph'*
Händelstraat (zie naambord).

28. Zoete kers (gevulde bloem) - *Prunus avium 'Plena'*

Ingang Moderatohof

De zoete kers komt in het wild voor in bossen in Twente. Deze gekweekte vorm heeft gevulde bloemen waardoor deze eigenlijk niet zo geschikt is voor bloembezoekers maar wel langer bloeit dan de wilde vorm. Er zijn geen vruchten (kersen).

Voor een goed beeld van de prachtige bloei moet men in de maand mei in de Schumannstraat zijn, waar ook een naambord staat (tegenover Dekkersveld).

29. Sierpeer - *Pyrus calleryana 'Chanticleer'*

Schumannstraat

Deze perenboom wordt niet aangeplant voor de peren maar vooral voor de bloei en de (bescheiden) herfstkleur. De bloemen worden goed bezocht. Er komen maar weinig kleine peren. Deze soort is heel veel aangeplant in Nederland.

30. Sierappel - *Malus 'John Downie'*

Schumannstraat

Deze sierappel wordt vooral aangeplant vanwege de decoratieve appels.

31. Sierkers - *Prunus 'Umineko'*

Schumannstraat

Een mooie sierkers met een opvallende komvormig opgaande kroon.

32. Papieresdoorn - *Acer griseum*
Jacob Obrechtstraat

Een attractieve boom vanwege de bijzonder kaneelkleurige stam die sterk gaat afschilferen, de bladvorm en de herfstkleur van oranje tot karmijnrood.

5. Wandeling 3

De bijzondere en oude bomen

Thema: De bomen van deze wandeling vertellen ons de geschiedenis van het groen in Klein Driene. Het oudste zijn de bomen die gespaard zijn bij de aanleg van de wijk (1951 - 1956) . In een apart hoofdstuk wordt meer verteld over de geschiedenis van deze bomen.

Bij de aanleg van het nieuwe groen in Klein Driene zijn op beeldbepalende plaatsen in de wijk bomen geplant, die daar kunnen uitgroeien tot volwassen bomen. De ontwerpers hebben toen gekozen voor veel variatie en zeker voor die tijd bijzondere soorten. Een deel van deze bomen staat intussen op de Bijzondere Bomenlijst Hengelo (voor toelichting zie pagina 27).

Deze wandeling geeft een goed beeld van het groene karakter van de ontsluitingswegen: Mozartlaan, Schubertstraat en Händelstraat. Ook worden weer een aantal stempels bezocht met hun specifieke begroeiing.

De route is ingetekend op de bomenkaart van Hengelo. De bomen uit deze route hebben een grotere groene stip. De namen van de andere bomen op de kaart gemeente en Welbions) zijn te zien in de app: <http://bit.ly/allehglbomen>

Tijdsduur: Ongeveer 90 minuten

Tijdvak: gehele jaar

Aantal soorten bomen: Startpunt en toelichting: de wandeling start vanaf het Dekkersveld richting Ockeghemstraat. De routekaart bestaat uit twee kaartjes. De bomen zijn genummerd. Bij 13 bomen staat een sokkel met naambord waarop informatie met foto's over deze boom staat.

© KNNV Hengelo-Oldenzaal

Bijzondere Bomenlijst Hengelo

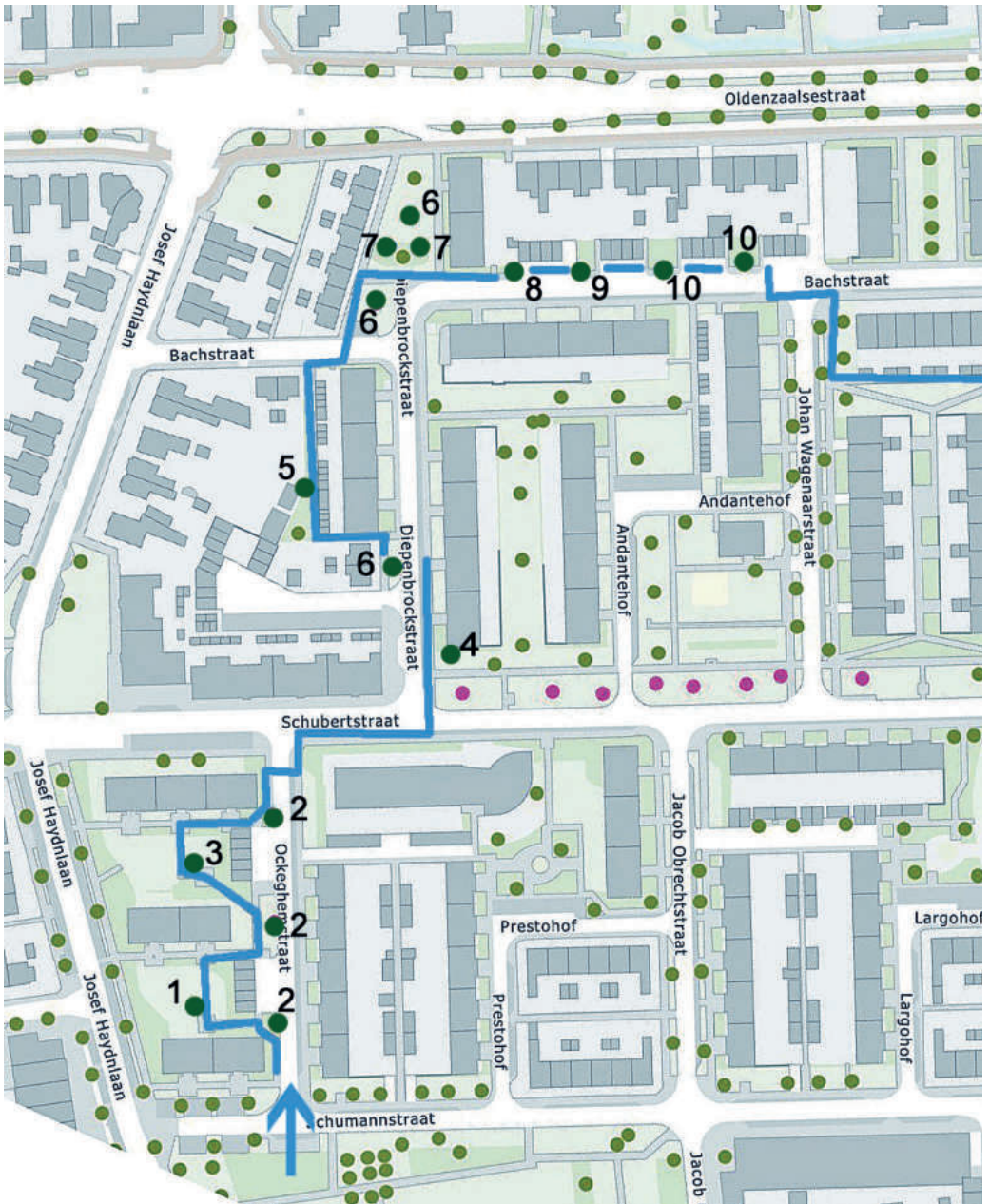
Recent (2022) heeft de gemeente Hengelo de Bijzondere Bomenlijst Hengelo gepubliceerd. De lijst met 514 bomen is gemakkelijk te vinden op de website van de gemeente (www.hengelo.nl). Bomen op deze lijst genieten een speciale beschermingsstatus.

In de Bijzondere Bomenlijst wordt onderscheid gemaakt in:

- Monumentale bomen (minimaal 80 jaar oud)
- Toekomstige Monumentale bomen
- Herdenkingsbomen
- Dendrologisch waardevolle bomen (vanwege soort en variëteit in combinatie met grootte, leeftijd en/of zeldzaamheid van grote waarde)
- Bijzondere groene gebieden (bijv. Tuindorpvijver)
- Particulier Bijzondere Bomen

In Klein Driene staan 2 Monumentale Bomen, 5 Toekomstig Monumentale Bomen, 2 Dendrologisch Waardevolle Bomen en 3 Particulier Bijzondere Bomen. De bomen in laatst genoemde categorie zijn eigendom van Welbions. De anderen zijn eigendom van de gemeente.

De bijzondere en oude bomen - deel 1

1. Moseik (ingesneden blad) - *Quercus cerris* 'Laciniata'

Van Ockeghemstraat. Plantjaar: 1955.
Status: Bijzondere Particuliere Boom
(zie naambord).

2. Amerikaanse tulpenboom - *Liriodendron tulipifera*

Van Ockeghemstraat.
Plantjaar: 1958 Status: drie bomen
Toekomstig Monumentale Boom.
(zie naambord)

3. Winterlinde - *Tilia cordata*

Van Ockeghemstraat.
Plantjaar: 1955. Status: Bijzondere
Particuliere Boom (zie naambord).

4. Krulwilg - *Salix 'Erythroflexuosa'*

Schubertstraat.
Plantjaar: waarschijnlijk rond 1970. Deze
boom stond eerst op de parkeerplaats
(ingang Diepenbrockstraat) achter de
vroegere winkels aan de Schumann-
straat. Deze parkeerplaats moest opnieuw
ingericht worden. De boom is aan de voet
afgezaagd en op deze plek neergezet. De
wilg kan snel weer wortels vormen.

De boom is vroeger aangeplant door bloemist Tieke die daar een winkel had en de takken verkocht. Deze boom is, zover bekend, het enige exemplaar in Hengelo en dendrologisch waardevol.

5. Zomereik - *Quercus robur*

Diepenbrockstraat. Plantjaar: 1957.
Bij de aanleg van Klein Driene zijn veel
zomereiken gekapt om plaats te maken
voor de woningen en straten. Deze eiken
waren het toekomstig bouw materiaal
voor de boeren. In de tussentijd leverden
ze eikels en waren de leefplek van heel
verschillende insecten.
Tijdens deze wandeling komen we een
aantal mooie exemplaren tegen.

6. Japanse honingboom - *Styphnolobium japonicum*

Diepenbrockstraat en Bachstraat.
Plantjaar 1957. Er zijn drie exemplaren.
De twee bomen in de Bachstraat zijn
Toekomstige Monumentale Bomen
(zie naamboord).
Hieraan kan toegevoegd worden dat
er de laatste jaren door de warmere
zomers ook vruchten zijn.

7. Perzisch ijzerhout - *Parrotia persica*

Bachstraat. Plantjaar 1956.
Status van de twee bomen: Dendrologisch
Waardevolle Boom.

De naam ijzerhout dankt de boom aan het harde hout dat voornamelijk voor draaiwerkzaamheden wordt gebruikt. De boom bloeit al in de eerste maanden van het jaar. Als het dan een dag boven de 12 graden is, komen ook de honingbijen. De boom heeft een prachtige herfstkleur.

8. Zweedse lijsterbes - *Sorbus intermedia*

Bachstraat. Plantjaar: 1957.

9. Amerikaanse eik - *Quercus rubra*

Bachstraat. Plantjaar: 1956.
Deze eik groeit snel en heeft stevige horizontaal afstaande hoofdtakken. De schors blijft lang glad. De groei tot een volwassen eikel duurt twee jaar. Deze soort kwam in 1724 naar Europa en heeft een prachtige roodachtige herfstkleur. Het hout wordt gebruikt voor producten binnenshuis. De boom zaait zich makkelijk uit.

10. *Quercus robur* - Zomereik (2x)

Bachstraat. Plantjaar 1960.

11. *Tilia cordata* - winterlinde

Allegrohof. Plantjaar: 1957.

12. Zuileik - *Quercus robur* 'Fastigiata Koster'

Willem Pijperstraat. Plantjaar: 1960.
De boom heeft een gesloten zuilvorm omdat de grotere takken niet uitzakken. De vertakking begint al onderaan de stam. De vermeerdering van deze zuilvorm (de beste) geschiedt vegetatief. In deze boom nestelen elk jaar meerdere vogels.

13. Zomereik - *Quercus robur*

Lentohof. Plantjaar 1850.
Status: Monumentale Boom
Zie deel 1 in hoofdstuk over de Gespaarde Bomen Klein Driene.

14. Zomereik - *Quercus robur*

Bachstraat. Plantjaar 1920.
Zie deel 2 in hoofdstuk Gespaarde Bomen Klein Driene.

15. Japanse larix - *Larix kaempferi*

Bachstraat. Plantjaar 1990.
Op de hoek van de Joseph Haydnlaan en Oldenzaalsestraat staat nog een Japanse larix. De boom is geïmporteerd vanwege het waardevolle hout voor de (water-)bouw. De lariks wordt door de wind bestoven en behoort tot de dennenfamilie. Al vroeg in het jaar verschijnen de kleine vrouwelijke bloempjes, die uitgroeien tot kleine kegels. Vogels eten de zaden. In het najaar kleuren de naalden geel en vallen daarna af. De lariks is een goede stadsboom met luchtreinigende kwaliteiten.

16. Zomereik - *Quercus robur* (3 bomen)

Händelstraat. Plantjaar 1920/ 1930.
Zie deel 3 in hoofdstuk Gespaarde Bomen Klein Driene.

17. Schietwilg - *Salix alba* (2 bomen)

Händelstraat. Plantjaar: 1920.
Status: De eerste boom met het naam-
bord is een Monumentale Boom.
Zie deel 3 in het hoofdstuk 'Gespaarde
Bomen Klein Driene', pagina 37.

18. Spaanse aak - *Acer campestre*

Händelstraat. Plantjaar 1960.
De Spaanse aak is inheems en werd
door de mensen voor verschillende doel-
einden gebruikt. De aanplant bij boer-
derijen werd als hakhout voor stelen en
natuurlijk brandhout gebruikt. De schors
aan de takken met of zonder kurklijsten
blijft daaraan lang zitten. Ideaal als zit-
stok in een kippenhok (houvast).
Blad werd ook als veevoer gebruikt.
De bloemen trekken veel bijen en zweef-
vliegen.
Deze boom is prachtig uitgegroeid en
heeft een gele herfstkleur.

19. Zomerlinde (knotvorm) - *Tilia platyphyllos*

Händelstraat. Plantjaar: 1960.
Naambord: groep tegenover Schubert-
straat.
Er staan langs de Händelstraat 6 groepen
van 3 bomen

20. Eenbladige robinia - *Robinia pseudoacacia* 'Unifoliola'

Schubertstraat. Plantjaar: 2014.
Status van de drie bomen: Toekomstig
Monumentale Boom.
Het grootste verschil met de andere
robinia-bomen in de Schubertstraat zit in
de bladvorm.
Er is een lange bladspil met een opvallend
groot topblad (> 10cm) en 1 tot 3 paar
kleine zijblaadjes. Op de foto staan de
bladeren van de eenbladige robinia
(onder) en de "gewone" robinia.
Deze cultivar heeft ook geurende bloemen,
die goed bezocht worden door bijen. De
herfstkleur is ook geel.

21. Robinia - *Robinia pseudoacacia*

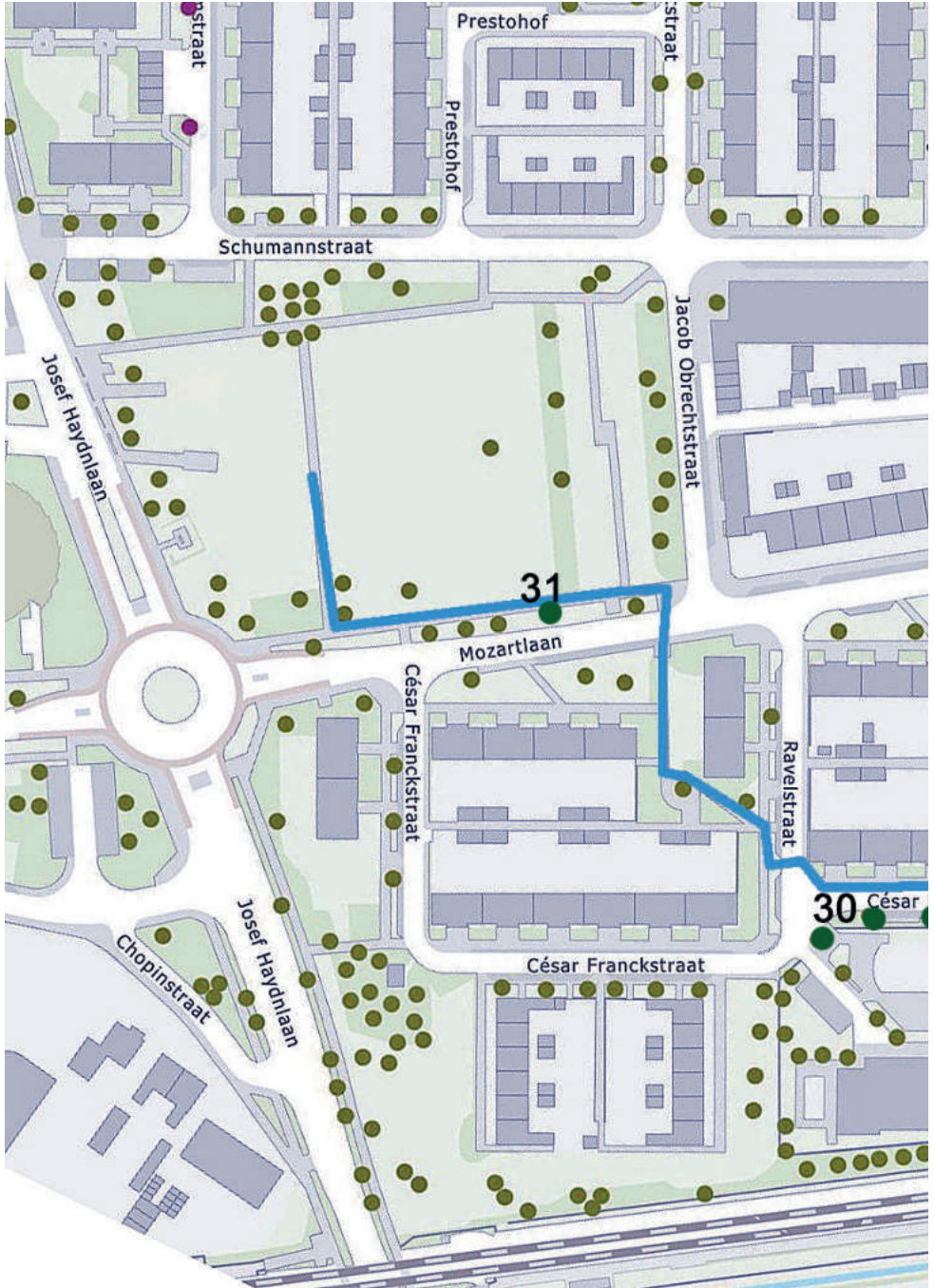
Schubertstraat. Plantjaar: 1956.
Status van 16 bomen: Toekomst Monu-
mentale Boom.
Er staat een naambord op de hoek van
Schubertstraat en Lentohof.

22. Robinia - *Robinia pseudoacacia*

Moderatohof. Plantjaar: 1960. Status van
de boom: Particulier Bijzondere Boom.

Watercypres Dekkersveld

De bijzondere en oude bomen - deel 2

23. Bruine beuk - *Fagus sylvatica*

'Atropunicea'

Händelstraat. Plantjaar 1962. Status boom: Toekomstig Monumentale Boom (zie naambord).

24. Boomhazelaar - *Corylus colurna*

Händelstraat. Plantjaar: 1960

De boom komt van oorsprong uit de Balkan. Het is een klimaatbestendige boom die bestand is tegen zowel hoge temperaturen als ook strenge nachtvorst. De ruwe schors (kurk) zorgt daarbij voor bescherming. Ook voor dieren is de boom belangrijk. Bijna elk jaar zijn er hazelnoten, die in grillig vergroeide omhulsels zitten en verzameld worden door verschillende dieren en mensen. Kraaien eten de kapot gereden noten die op de straat liggen. De lange gele stuifmeelkatjes gaan tegenwoordig al in februari open. Hier staan vier exemplaren.

We komen nu in een groene strook die parallel loopt met de spoorbaan. Deze lange strook, met een gevarieerde begroeiing, vervult belangrijke ecologische functie voor dieren zoals voedsel, plaats voor voortplanting, verbinding met buitengebied en veiligheid.

In het eerste deel staan een aantal oudere bomen uit 1960 (haagbeuken, ruwe berk en Amerikaanse eik).

25. Haagbeuk - *Carpinus betulus*

'Fastigiata'

Groenstrook. Plantjaar: 1960.

Er staan hier vier forse haagbeuken. De tweede boom (25a) is een "gewone" met een afstaande takstand. De andere drie zijn zuilvormig. Meer informatie staat op het naambord.

26. Ruwe berk - *Betula pendula*

Groenstrook. Plantjaar 1960.

Deze inheemse boom wordt niet heel oud (± 80 jaar). De boom loopt al vroeg in het voorjaar uit en blijft tot de herfst doorgroeien. Als het te droog wordt, stoot de boom twijgen af. De herfstkleur is fraai geel. De kleine zaadjes worden gegeten door vogels. In en rond de boom leven 200 soorten verschillende insecten.

27. Amerikaanse eik - *Quercus rubra*

Groenstrook. Plantjaar: 1960.

Stamomvang: 340 cm.

28. Esdoornbladige plataan - *Platanus x hispanica*

Cesar Franckstraat. Plantjaar: 1960.

(zie naambord)

29. Hollandse linde - *Tilia x europaea*

Cesar Franckstraat. Plantjaar 1960.

Er staan 6 bomen. Voor informatie zie naambord bij de volgende boom.

30. Hollandse linde - *Tilia x europaea*

Cesar Franckstraat. Plantjaar 1960.

(zie naambord)

31. Dakspaaneik - *Quercus imbricaria*
Mozartlaan (Dekkersveld). Plantjaar: 1960. Status boom: Dendrologisch Waardevolle Boom (zie naambord). Deze eik is een zeldzame soort waarvan er vier in Hengelo staan. De oudste staat op de begraafplaats aan de Oldenzaalse-

straat. De bomen zijn in 2021 opgemeten. De boom op de Begraafplaats is de grootste van Nederland en deze op het Dekkersveld is een trotse tweede (www.monumentaltrees.com).

Stamomtrek (hoogte 140 cm): 324 cm
Hoogte: 23,5 m en kroon diameter: 24 m.

6. De gespaarde bomen van Klein Driene

Mensen die rond 1950 in Klein Driene woonden, gaven aan dat het een heel mooi landelijk gebied was. De bestaande woningen en erven zijn verdwenen. Er stonden ook veel grote en oude bomen. Dit waren vooral eiken. Van deze bomen zijn er een paar gespaard gebleven.

Over een van deze bomen, de oude eik in de Lentohof, kregen we begin 2014 informatie van de heer G.J. Welberg. Hij heeft in zijn jeugd in de wijk gewoond en heeft veel publicaties over delen van deze wijk geschreven.

In 2021 hebben we weer alle bomen gecontroleerd. Hierbij viel ons op dat een aantal bomen in de Händelstraat op een rij leken te staan. Dit hebben we voorgelegd aan G.J. Welberg. Het leverde een boeiend verhaal over de herkomst op. Hij had ook nog aanvullende informatie over de oude eik in de Bachstraat.

De beschrijving valt uiteen in drie delen:

1. De zomereik in de Lentohof
2. De zomereik in de Bachstraat
3. De oude bomen in de Händelstraat

Met pijlen en cijfers zijn de drie plekken ingetekend op een deel van de topografische kaart, die de situatie rond 1950 weergeeft en de actuele plattegrond.

Situatie 2023

Situatie 1950

1. Zomereik Lentohof

De oudste boom van Klein Driene is een zomereik en die staat in de Lentohof. Het plantjaar ligt rond 1850. De boom heeft gestaan langs een laantje dat 't Diekske werd genoemd. Hier stonden vele oude, forse eiken en beuken. 't Diekske grensde aan het erf Esselink (Pallast). Hieronder de boom en de situatie rond 1921. De blauwe pijl geeft aan waar 't Diekske lag.

Situatie 1921

Situatie 1950

2. De zomereik in de Bachstraat

Ook de zomereik in de groenstrook tussen Bachstraat en Oldenzaalsestraat is gespaard gebleven. De boom stond vroeger tussen een tweetal boerderijen. De bovenste boerderij heet "Gijs" (Hasselerharm) en de onderste "Geesn" (Grimberg). Het was in 1955 al een forse boom. Op de gemeentelijke lijst wordt als plantjaar 1920 genoemd. Waarschijnlijk is dit toch wel vroeger.

3. De oude bomen in de Händelstraat

Gezien van achter de grote zomereik op het grote grasveld met speeltoestel, staan de vijf grote bomen redelijk op een rij. In het verleden waren het er 6 maar de oude schietwilg in de Schubertstraat is gekapt.

Uit informatie van G. J. Welberg blijkt dat deze zes bomen langs een sloot stonden. De sloot staat ook op de kaart uit 1950. De sloot is ingetekend op onderstaande plattegrond op basis van gegevens van G.J. Welberg. Hij vertelde ook dat zijn vader rond 1930 de bomen 3, 4 en 5 geplant heeft. Voor de andere bomen kan het plantjaar 1920 gehandhaafd blijven.

Boom 2 heeft de status van Monumentale Boom.

7. Samenwerking en draagvlak

De afgelopen jaren is gebleken dat de continuering van de groenstructuur van de Wederopbouwwijk Klein Driene een breed draagvlak in de samenleving heeft. Dit geldt ook voor de verdere uitbouw van het Stadsarboretum en het maken van dit wandelboekje.

Gemeente Hengelo en woningcorporatie Welbions zijn de eigenaren van deze groenstructuur en de houtige gewassen daarin. Naast bestuurders en medewerkers van deze twee organisaties zijn er meerdere organisaties betrokken bij bovengenoemde activiteiten:

- Bewonersoverleg Klein Driene, De Noork,
- Gildebor
- Farwick Groenspecialisten
- Erfgoedcommissie Hengelo
- Museum Hengelo
- G.J. Welberg
- Nederlandse Dendrologische Vereniging
- Het Oversticht
- IVN Hengelo
- KNNV Hengelo-Oldenzaal

Bijlage 1

Het belang van bomen in de stedelijke omgeving

Uit recente onderzoeksresultaten is bekend geworden dat groen bijdraagt aan een betere mentale gezondheid en ook uitnodigt om meer te bewegen. Ook zorgen bomen voor een schone lucht (fijnstof) en zorgen voor lagere temperatuur. Deze positieve resultaten passen ook in de visie van de wederopbouw en de ontwerpers van Klein Driene.

Bij de aanleg van Klein Driene zijn slechts een beperkt aantal bomen (zomereiken en wilgen) gespaard. Voor de nieuw te planten bomen hadden de groenontwerpers, onder leiding van de heer C. Geerhof, de keuze uit een groot aantal bomen, die door de boomkwekers aangeboden werden. Het assortiment van de kwekers kan vanuit verschillende oogpunten bekeken worden.

Als eerste is er een verdeling tussen inheemse soorten en soorten die ooit ingevoerd zijn uit andere delen in de wereld met een overeenkomstig klimaat en Zuid-Europa (neofyten). Rondom 1850 werden in Europa veel bomen en struiken ingevoerd. Uit deze planten zijn in de loop van de jaren op kwekerijen allerlei selecties gemaakt uit (mooie) afwijkingen in groeiwijze, bladvorm, bladkleur, bloemkleur, grootte en kleur van de vruchten. Deze selecties worden in de praktijk cultivars genoemd.

Een tweede aspect is de grootte van de boom. In de stempels kwamen kleinere bomen terwijl op andere plaatsen plek was voor een boom die uiteindelijk tot een flinke omvang mocht uitgroeien. Daarnaast was er de verwachte leeftijd in de stedelijke omgeving. Voor veel sierbomen is die beperkt tot gemiddeld 60 jaar terwijl een linde uiteindelijk wel meer dan 500 jaar oud kan worden.

Met hun kennis van zaken hebben de groenontwerpers een keuze gemaakt, waarvan het resultaat nog steeds goed herkenbaar is in Klein Driene. De bomen in het groen zorgden voor een omgeving waarin de mensen zich psychisch en fysiek beter kunnen voelen.

Groen met daarin de bomen, vragen een groenplan met de volgende speerpunten:

- Ga voor een grote diversiteit aan bomen.
- Laat klimaatbomen gezond groot en oud worden.
- Combineer bomen met ander groen.
- Werk aan klimaatbestendige groeiplaatsen.

Elk jaar moeten er wel een aantal bomen vervangen of toegevoegd worden. Bij de keuze wordt dan rekening gehouden met de eerder genoemde aspecten en natuurlijk het vergroten van het assortiment van het arboretum. Hiervoor is een lijst met geschikte soorten opgesteld.

Bijlage 2

Naamgeving bomen

Het is belangrijk dat iedere boom de correcte naam krijgt. Deze naam biedt dan mogelijkheden om meer informatie over deze boom te vinden. Wie meer over bomen (en natuur) wil weten, moet zich verdiepen in de naamgeving. Een juiste naam is de sleutel tot meer informatie. In dit boekje heeft een boom twee namen namelijk een wetenschappelijke naam en een Nederlandse naam.

Voordat een boom een naam krijgt is deze zorgvuldig bestudeerd waarbij verschillende onderdelen van de boom zijn bekeken zoals wijze van voortplanten en de uiterlijke kenmerken zoals bladeren, bloemen, bloeitijd, vruchten, knoppen, takken, stam, herfstkleur, habitus etc. Bij de bestudering in de praktijk wordt gebruik gemaakt van flora's en boombeschrijvingen in vakliteratuur.

Voor de **wetenschappelijke naam** zijn de belangrijkste internet bronnen:

- www.worldfloraonline.org
- Naamlijst Houtige Gewassen (Boek 2021-2025 of www.internationalplantnames.com)

Nederlandse naam

Sinds 2020 is er de eerste standaardlijst: Nederlandse namen van Cultuurplanten (zie www.naktuinbouw.nl).

Door wetenschappelijk onderzoek kan een boom een andere naam krijgen. Zodra de nieuwe naam geaccepteerd is, wordt deze ook in Klein Driene gebruikt.

Bijlage 3

Stadsarboretum Klein Driene

Wat is een arboretum?

Letterlijk vertaald, betekent arboretum bomentuin. In de meeste arboreta groeien zowel struiken als bomen. De verzamelnaam hiervoor is houtige gewassen.

Een groep houtige gewassen in een tuin of plantsoen is echter nog geen arboretum.

Hiervoor moet de verzameling aan een aantal eisen voldoen zoals:

- De houtige gewassen moeten met een duidelijk doel zijn aangeplant (zie functie groen in de wederopbouwwijk).
- De aanwezige houtige gewassen moeten goed beschreven zijn (correcte naamgeving) en zorgvuldig beheerd worden (collectiebeheer).
- De collectie moet voor het publiek toegankelijk zijn.
- Er moet informatie over de collectie beschikbaar zijn en uitgedragen worden (educatie).

Klein Driene

De betrokken organisaties in Klein Driene streven ernaar aan de gestelde eisen te voldoen. Zo wordt er bij de keuze van nieuwe bomen niet alleen gekeken naar de plek in de groenstructuur maar ook naar het sortiment van het arboretum.

Bij ongeveer 40 bomen staat een informatiebord en in dit boekje staan drie routes waarbij aandacht wordt besteed aan meer dan 70 verschillende bomen.

De bomen in Klein Driene, die eigendom zijn van de gemeente of Welbions, zijn te zien in de app: <http://bit.ly/allehglbomen>.

Regelmatig worden er, al dan niet op verzoek, rondleidingen gegeven.

Voor informatie over het arboretum kan men contact opnemen met: secretaris@hengelo-oldenzaal.knnv.nl

Colofon

Tekst en routes: Gerrit Haverkamp en Jan Zwienenberg

Foto's: • Luchtfoto en plattegrond stempel: Het Oversticht Zwolle

• Adantehof-Schubertstraat: Museum Hengelo

• Boerderijen: G.J. Welberg

• Overige: Jan Zwienenberg en Gerrit Haverkamp

De foto's van de bomen zijn bijna allemaal in Klein Driene gemaakt.

Lay-out: Designteam gemeente Hengelo

Vragen n.a.v. de wandelingen kunnen naar: secretaris@hengelo-oldenzaal.knnv.nl.

De reeks Bomen in Hengelo is een initiatief van de Gemeente Hengelo, IVN Hengelo en KNNV Hengelo-Oldenzaal.

Deze uitgave kwam tot stand door de medewerking van Welbions.

Juni 2023

